

Op zoek naar de gladde slang

Onderzoek naar het voorkomen van de gladde slang in Boshoverheide Budel-Dorplein

In 2018 werd onder enkele platen zand weggehaald en hooi aangebracht dat door raamwerken van hout op de plaats worden gehouden. (Foto: Jack Feijen)

Beschrijving van het gebied

De Boshoverheide is een natuurgebied in de Gemeente Weert tussen Weert en Budel. De heide is ruim 200 ha groot en sluit aan bij de Loozerheide en de Weerter- en Budelerbergen. Tussen dit gebied en de Weerterbergen loopt het tracé van de IJzeren Rijn. Op de heide ligt een uitgebreid, redelijk bewaard gebleven urnenveld uit de late bronstijd, dat te bezichtigen is voor wandelaars. Het gebied maakt deel uit van een zeer afwisselend landschap met in de omgeving met natte en droge heide, grote plassen zoals Ringselven en De Hoort, kleinere vennen, moerassen en sloten. Behalve broekbos treffen we ook naaldbossen en gemengde bossen aan. Er zijn kleine restanten hoogveen, stuifzand en ruderaal terrein.

Aanleiding voor het onderzoek

De soort is voor zover bekend binnen dit gebied (Boshoverheide) voor het laatst waargenomen in 1995. Sindsdien zijn geruchten blijven bestaan over de aanwezigheid van de soort in Boshoverheide. Een paar verkennende bezoeken lieten inderdaad zien dat er veel geschikte terreindelen in het gebied aanwezig zijn. Het was niet uitgesloten dat de gladde slang er nog steeds voorkwam. Incidenteel of beter structureel gaan zoeken zou dus de moeite waard zijn. Vandaar het voornemen om hier tijd en aandacht aan te gaan besteden.

Methode

Het onderzoek werd door RAVON ondersteund in de persoon van Domin Dalessi. Hij is regiocoördinator voor oostelijk Brabant bij de stichting RAVON en als onderzoeker aan de soort in met name de Peelgebieden zeer deskundig op het gebied van de gladde slang. Daarnaast was steeds ondersteuning mogelijk vanuit RAVON, met name door Ingo Janssen (coördinator Meetprogramma Reptielen).

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van metaalplaten met damwandprofiel met een afmeting van 0.50 x 1.07 m. In totaal waren het 30 platen. De platen hebben we kunnen aanschaffen met financiële hulp van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Ze zijn in het gebied op geschikte plekken neergelegd. De exacte locatie van de platen werd genoteerd met behulp van GPS-coördinaten. In 2017 en 2018 zijn de routes regelmatig gecontroleerd.

Waarnemingen

In principe is het gebied geschikt als leefgebied. Het is steeds weer verbazingwekkend wat je tegenkomt als je regelmatig een gebied bezoekt. Onder de platen treffen we regelmatig

Levendbarende hagedis werd regelmatig aangetroffen onder de platen. (Foto: Jack Feijen)

levendbarende hagedissen aan, ook gewone pad en bruine kikker. Het gebied is rijk aan insecten en vogels. De gladde slang werd niet waargenomen.

Mailcontact met de waarnemer in 1995, Ton Lenders, werpt een nieuw licht op de zaak. Hij heeft in 1995 slechts één dier gezien. Sindsdien is het terrein regelmatig bezocht en onderzocht. Er zijn geen gladde slangen meer waargenomen. Ton Lenders gaat er van uit dat het in 1995 om een uitgezet exemplaar ging. In 2018 zijn, om helemaal zeker te zijn, de routes opnieuw gelopen en gecontroleerd. Onder enkele platen werd iets meer grond weggehaald. Dit uitdiepen gebeurde om in de volle zon de temperatuurstijging onder de plaat te beperken. Om het geheel wat stabiel te houden is onder de plaat een houten raamwerk gelegd met hooi.

De gladde slang is, evenals in 2017, niet aangetroffen in het gebied. Ook de levendbarende hagedis die in 2017 diverse keren werd gezien is slechts tweemaal waargenomen in 2018. Op 27 september werd onder plaat A10 een vervelling van een hagedis gevonden. Er zijn dus ook na de extreem warme zomer nog wel hagedissen aanwezig. Of, beter gezegd, in ieder geval één exemplaar. Dit werd op 8-2-2019, bij het verwijderen van de platen, bevestigd want onder één van de platen troffen we een levendbarende hagedis aan! Wat de gladde slang

Panorama Boshoverheide. (Foto: Jack Feijen)

betreft: na een hoopvolle start in 2017 en twee jaar structureel en intensief zoeken zijn ook door ons geen slangen aangetroffen. Het is dus zeer onwaarschijnlijk dat de gladde slang in het gebied voorkomt.

De helaasheid der dingen

Dit is de titel van een boek van de Vlaamse schrijver Dimitri Verhulst. Ondanks een jeugd met veel moeilijkheden kijkt hij niet bitterder of negatief terug maar accepteert het gegeven. Zo is het ook met dit onderzoek. We hebben geen gladde slangen aangetroffen, maar we kijken met plezier terug op de afgelopen twee jaar. Het onderzoek levert veel op. Allereerst is het prachtig om te doen en er is zoveel te zien! Het maakt bovendien een eind aan alle vage geruchten over de aanwezigheid van slangen. Er zijn nog wel meer gebieden met vage geruchten over slangen. Misschien is dit artikel een stimulans en mogelijk een blauwdruk voor mensen die een vergelijkbaar onderzoek willen doen!

Jack Feijen & Thieu Wilmsen

Jack Feijen tijdens de controle van de platen. (Foto: Thieu Wilmsen)

Steuren in Nederland

Begin dit jaar is door ARK Natuurontwikkeling een kaart met de waarnemingen van de Europese steur online gezet. Het gaat hierbij niet alleen om de historische waarnemingen maar ook om recente waarnemingen van de jonge steuren die de afgelopen jaren zijn losgelaten in het Nederlandse deel van de Rijn. Een groot deel van de waarnemingen op de kaart is ontsloten door RAVON. Vaak zijn de waarnemingen voorzien van fragmenten uit oude kranten met onder andere informatie over de lengte en gewicht van de steuren.

Jan Kranenborg

Kaart met de steurwaarnemingen. (Bron: <https://steuren.ark.eu/>)